

Actieprogramma Bioregio Zuid Veluwe 2026-2027

(per hoofdthema van het bijgevoegde landelijke Ambitiedocument Bioregio)

Hoofdthema 1: Lokaal beleid en bestuur (incl. grondbeleid en pacht)

Een Bioregio vraagt om sterk bestuurlijk eigenaarschap en samenhangend beleid waarin voedsel, duurzaamheid en grondbeleid aan elkaar worden gekoppeld. Gemeenten sturen actief op vergroting van het biologische areaal, onder meer via duurzaam pachtbeleid, integrale beleidsafstemming en structurele samenwerking met buurgemeenten, boeren, private landgoedeigenaren, TBO's en provincies.

Doel in de Bioregio Zuid-Veluwe: Harmoniseren en verduurzamen van pacht- en grondbeleid tussen de vier gemeenten.

Acties:

- Conceptbeleid van Arnhem laten evalueren door expert duurzame pacht
- Opstellen duurzaam pachtbeleid door Wageningen
- Vergelijken met nieuw pachtbeleid van Ede.
- De concepten voorleggen aan externe partijen voor feedback
- Pachtbeleid van de drie gemeenten synchroniseren en laten vaststellen.
- Huidige % bio van eigen pachtgronden in kaart brengen en concrete doelen stellen.

Hoofdthema 2: Biologische voeding in publieke en private instellingen

Gemeenten hebben als inkoper directe invloed op verduurzaming van voedselketens. Door bewuste keuzes in catering, scholen, sportlocaties en zorginstellingen vervullen zij een voorbeeldfunctie. Daarnaast draagt de inzet op biologisch en lokaal plantmateriaal in groenbeheer bij aan biodiversiteit en een gezonde leefomgeving.

Er is door de Bioregio Zuid-Veluwe besloten, op basis van ontwikkelingen in de landelijke City Deal Gezonde en duurzame voedselomgeving waarbij bedrijven, catering en zorg via een landelijke aanpak benaderd worden, dat de focus in de Bioregio in eerste instantie op eigen inkoop en uitvoering in praktijk ligt, niet op het vormen van convenanten.

Doel van aangesloten gemeenten in de Bioregio Zuid-Veluwe: **Biologisch aandeel van inkoop van bedrijfsrestaurants en gemeentelijke catering verhogen naar 25% in 2030** (buiten koffie en thee). Producten uit de regio hebben daarbij de voorkeur. **Daarnaast wordt ingezet op inkoop biologische bloemen, bollen en plantmateriaal in gemeentelijk groenbeheer**

Acties:

- 0-meting op huidige % biologische producten in de catering
 - Arnhem gebruikt dashboard via huidige cateraar

- Wageningen voert een nulmeting uit via Greendish
- Renkum gaat Q1 '26 verhuizen van locatie, dan volgt inventarisatie of een 0-meting mogelijk of relevant is.
- Elke gemeente stelt dit inkoopdoel vast en voert dit uit wanneer mogelijk (binnen bestaande contract of pas bij nieuwe aanbesteding cateraar)
- De gemeenten inventariseren biologische producten uit de regio die door de drie gemeenten kunnen worden ingekocht (bijv. lupinespread of Remeker kaas).
- Gemeentelijke afspraak om alleen biologische bloemen, bollen en plantmateriaal in te kopen.
- Jaarlijkse monitoring van uitvoering beleid.

Hoofdstema 3: Omgevingsbeleid & biodiversiteit

Door slim ruimtelijk beleid kunnen gemeenten landbouw, natuur en leefomgeving met elkaar verbinden. Ruimtelijke ordening biedt kansen om duurzame landbouw te stimuleren, biodiversiteit te versterken en ruimte te geven aan initiatieven zoals stadslandbouw, pluktuinen en natuurinclusieve projecten. Natuurinclusief groenbeheer en pesticidevrij werken zijn belangrijke pijlers.

Doel: Biologische en natuurinclusieve landbouw en biodiversiteit verankeren in ruimtelijke plannen.

Acties in de Bioregio Zuid-Veluwe:

- Waar mogelijk 'biologisch/natuurinclusief beheer' vastleggen in omgevingsplannen
- Verduurzamen van groenbeheer, met name de uitfasering van chemische bestrijdingsmiddelen.

Hoofdstema 4: Onderwijs, kennis, communicatie en bewustwording

Educatie en kennisdeling vergroten de betrokkenheid van inwoners, scholen, boeren en ondernemers bij de voedseltransitie. Gemeenten stimuleren het leren over biologische landbouw, gezonde voeding en natuur, en maken initiatieven zichtbaar via publiekscampagnes, netwerken en toegankelijke kennisplatforms.

Doelen Bioregio Zuid-Veluwe:

Zichtbaarheid van en beleving bij biologische en agro-ecologische boeren vergroten: De Bioregio kan de zichtbaarheid van biologische boeren vergroten bij inwoners en bezoekers via initiatieven als fietsroutes, publieksprogramma's, recreatie en toerisme. Maatschappelijke partijen zijn hierbij onmisbaar.

Acties:

- Binnen aankomend Regio Foodvalley project Smakelijke Veluwe (recreatie bij de boer) de Bioregio meenemen en waar mogelijk Arnhem en Renkum aanhaken

- Zakelijke en publieksarrangementen ontwikkelen voor beleefactiviteiten bij de bioboer en andere duurzame agro-ecologische initiatiefnemers.
- Educatieprogramma's met scholen en natuur- en milieueducatie organisaties uitbouwen.
- Aansluiten bij regionale campagnes zoals BioDichtbij en de Week van Ons Eten.

Hoofdstema 5: Lokale/regionale economie & ketenontwikkeling

Een Bioregio krijgt pas echt economische kracht wanneer biologische producten uit de regio lokaal kunnen worden verwerkt en afgezet. Gemeenten ondersteunen ondernemers, versterken regionale ketens en creëren ruimte voor lokale verwerking, boerenmarkten en transparante handelsketens. Dit draagt bij aan regionale trots, een sterkere economie en een beter verdienmodel voor boeren.

Doel: vergroten regionale verwerkingscapaciteit en verhogen lokale afzet

Acties:

- Verkennen mogelijkheid voor bio-verwerkingslocatie: In het gebied wordt door ondernemers (o.a. Stichting Heerlijk van Hier en de burgerbeweging van het Stroomgebied Zuid-Veluwe) gewerkt aan een regionale verwerkingslocatie voor biologische producten, om zo meer waarde in en voor het gebied te creëren. Dit kan actief worden versterkt binnen het concept van de Bioregio door het faciliteren van ruimte, kennis en contacten.
- Stimuleren van afzet van biologische producten uit de streek bij lokale horeca door bijvoorbeeld proeverijen met koks te organiseren. Het verhaal van de producten is hierbij belangrijk. Streekkoeriers en Groene Rijders kunnen een rol spelen in de logistiek.

Hoofdstema 6: Sociale en ecologische samenhang

De Bioregio verbindt biologische landbouw en voedselbeleid met bredere maatschappelijke doelen zoals gezondheid, eiwittransitie, seizoensgebonden consumptie en toegankelijkheid voor iedereen. Door samenwerking met bewoners, organisaties en onderwijs ontstaat een coherent beleid dat duurzaamheid, welzijn en lokale economie versterkt.

Doel: het realiseren van coherent beleid dat duurzaamheid, welzijn en de lokale economie versterkt.

Acties:

- Zorgen dat de Bioregio en de bestaande gemeentelijke Voedselstrategieën elkaar versterken
- Betrekken van collega's van afdelingen vastgoed, economie, vergunningen, toerisme en recreatie, gezondheid, groenbeleid, educatie, duurzaamheid etc bij de Bioregio.

- Faciliteren van sociale gemeenschapsinitiatieven zoals stadslandbouw en buurtmoestuinen.
- Biologische en agro-ecologische producten integreren in sociale eet-initiatieven zoals buurtmaaltijden en bij activiteiten voor kinderen op scholen en in de buurt.
- Abonnementen voor biologische en agro-ecologische tuinderijen faciliteren voor mensen in kwetsbare situaties
- Biologische en agro-ecologische producten bij de Voedselbank beschikbaar maken
- Samenwerken/verbinden met de lopende City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving.

Hoofdstema 7: Monitoring & certificering

Monitoring vormt het sluitstuk van de Bioregio Zuid-Veluwe. De gemeenten meten jaarlijks de voortgang op de biologische doelen, biodiversiteit en ketenontwikkeling. Door kennis te delen met andere Bioregio's en te werken aan (inter)nationale standaarden zoals het Bioregio NL-label of PGS, wordt continue verbetering geborgd en wordt de Bioregio zichtbaar en toetsbaar.

Doel: Het zichtbaar en toetsbaar maken van de Bioregio door jaarlijks de voortgang op biologische doelen, biodiversiteit en ketenontwikkeling te meten.

Acties:

- Huidige % bio van landgebruik in de Bioregio in kaart brengen en jaarlijks monitoren (evt. met Louis Bolk Instituut). Hierbij ook agro-ecologisch gebruik meenemen (wel gescheiden inzichtelijk).
- PGS: Het ontwikkelen van een Participatief Garantie Systeem voor de Bioregio, waardoor ook boeren, tuinders en verwerkers en andere partijen kunnen aanhaken die niet door Skal gecertificeerd zijn maar wel aan samen vastgestelde productie criteria voldoen (die de eisen van Skal als een minimum hanteren). PGS wordt erkend als certificering door internationale bio-organisatie IFOAM en is ook in Nederland in opkomst als een manier om regionale verbindingen te versterken. Er kan worden voortgeborduurd op de PGS van StreekWaar.
- Mogelijkheid tot monitoring van huidige status en groei, ook wat betreft 'sociale/lokale netwerken en verbindingen' uitzoeken via Louis Bolk Instituut.
- Jaarlijkse rapportages biologische inkoop, grondgebruik, pacht en biodiversiteit van gemeenten.
- Aansluiten bij Bioregio NL en actief deelnemen aan de bijeenkomsten.

5. Governance en organisatie

Een sterke en effectieve governance is essentieel om de ambities van de Bioregio om te zetten in duurzame en meetbare resultaten. De transitie naar meer biologische productie, regionale ketens, gezonde voeding en een veerkrachtig landschap vraagt om een structurele samenwerking tussen de drie deelnemende gemeenten, ondernemers én hun maatschappelijke partners.

De Bioregio Zuid-Veluwe is geen nieuwe bestuurlijke laag, maar een samenwerkingsstructuur die richting geeft. Door een maatschappelijk netwerk, een gezamenlijke stuurgroep en mogelijk een regionale projectleider ontstaat samenhang tussen de thema's zoals pacht- en inkoopbeleid, zichtbaarheid, verbinding consument en boer, monitoring, etc. Deze organisatievorm maakt het mogelijk om beleidsafstemming te versnellen, middelen efficiënter in te zetten en projecten regionaal te verankeren.

Opzet

- a) Samenwerking/verbinding stimuleren via een **Bioregioakkoord** met maatschappelijke organisaties om kennis te delen en samen een strategie voor de Bioregio te ontwikkelen.
- b) Bioregio-coördinator: verbinder, aanjager en projectmanager voor de regio die de opgebouwde energie en plannen vasthoudt en zorgt dat die tot uitwerking komen
- c) Stuurgroep Bioregio Zuid-Veluwe opzetten vanuit gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Planning

1e helft 2026:

Opstellen actieplan en collegevoorstel;
Vaststellen collegebesluit en informeren raad;
Monitoring inkoop & bio in pachtgronden;
Opstellen duurzaam pachtbeleid;
Opstellen Bioregioakkoord met maatschappelijke organisaties;
Identificeren bio verwerkingslocatie in regio;
Deelname aan Bioregio NL netwerk.

2e helft 2026:

Publiekscampagne in Week van Ons Eten/Biodichtbij;
Samenwerking met horeca (evt via Smakelijk Veluwe);
Ontwikkeling zakelijke en publieks-uitjes.

2027

Monitoring inkoop & bio in pachtgronden;
Deelname aan Bioregio NL;
Ontwikkeling fietsroutes;

Samenwerking met horeca en logistiek;
Publiekscampagne in Week van Ons Eten.